

צילומים: טל שחר, צביקה טישלר

גבסו מקבל נשיקה מחוץ לקלפי

רוכברג עם פעילים, השבוע

כבודם במקומם

ומי שהציעו אותו לא פעלו כפי שראוי שיפעלו, הציבור יסיק את המסקנות בקלפי. בעולם אידיאלי היה אולי מקום לקבוע כי בית המשפט לא יתערב בעניין".

דברים אלה, שאינם אלא התנשאות, מטילים לא מעט ספק בטיעון שבית המשפט הוא מגן הדמוקרטיה. בית המשפט סבור כנראה שהואיל ואין אנו חיים בעולם אידיאלי, אין לסמוך על הבוחר (כלומר על הדמוקרטיה) העלול לטעות, ולפיכך על בית המשפט, שכנראה אף פעם לא טועה, לתקן את הטעות של הבוחר. אין צורך להרחיב את הדיבור על מעט הדברים.

בעיניים פקוחות

תקלה נוספת שנגרמה היא שהעניין נפסק סמוך לבחירות. במקום לקבוע שבנסיבות אלה אין בכלל מקום לדון בעניין, נגרר בית המשפט לקלחת. השיא הגיע בעניינו של לחיאני שנפסק יומיים לפני המועד הכללי של הבחירות. אלא שבאותו יום בבוקר, כך מסרו לבית המשפט עוה"ד קנת מן ורונית צמח, כבר החלה הצבעת החיילים. בית המשפט בחר להתעלם מהמור עד הרגיש, כמו גם מהטענות שאין זה מועד ראוי לפרסום פסק הדין, ופסק כפי שפסק.

כעת לא ניתן להתעלם מהעובדה שפסקי הדין מהווים למעשה עשה קריאה שלא לבחור בראשי הערים שמדובר בהם. למעשה גרר בג"ץ את עצמו לתחום הפוליטי והציב את השקפתו בפני הציבור. ואילו הציבור, שלדעת השופט נאור לעיתים "עינו האחת... מכוסה", פקח את שתי עיניו והחליט להעדיף את גפסו, רוכברג ולחיאני על הטפות המוסר של השופטים.

ומה יהיה הלאה? צריך לקוות שבית המשפט לא יחשוב שכדי להגן כביכול על כבודו או על מה שבעיניו הוא "שלטון החוק" או "אמון הציבור", יש להורות לפטר מישו מראשי הערים הנבחרים ולגרום תסבוכת נוספת ונוק קשה לתושבים שבחרו בו. העניין צריך לחזור לכנסת, שתחליט אם ברצונה להמשיך לשמור על חוקת החפות ולסמוך על ההליך הדמוקרטי טי או לבחור בפתרון אחר.

בעבר הצבעתי על כך שבמהלך המהפכה המשפטית הגביר בית המשפט את כוחו ואת סמכויותיו, אולם ככל שגדל כוחו הפורמלי, כך הצטמק כוחו המוסרי. תוצאות הבחירות הטיחו בפני בג"ץ עובדה זו בדרך שאין מרה ממנה. ■

קידו? ואין זה מקרה יחיד. ובכלל, כיצד לא מנעו בעבר היועצים המשפטיים ואנשי הפרקליטות ממי שתלוי נגדו כתב אישום להמשיך לכהן בראש שות עיר או מועצה מקומית? התשובה היא שכולם הבינו את חוקי הכנסת כמו שהם, היינו שהדבר אפשרי ומותר. האם ייתכן שכולם היו עיוורים ורק בג"ץ הוא שהראה לנו כעת את האור ולימד אותנו שראש עיר כזה חייב לפרוש? ואולי זה להפך. אולי דווקא ציבור המשפטנים והציבור הרחב הוא שהבין נכונה את החוק, ואילו בג"ץ הוא שהעניק לו פירוש בלתי מתקבל על הדעת? במאמר מוסגר אציין שנתק כזה בין הדרך שבה מבינים המחוקק וכלל הציבור את חקיקת הכנסת לבין הדרך שבה בית המשפט מפרשה, משבש הן את שלטון החוק והן את תפקודה של מערכת המשפט.

נימוק מרכזי בפסק הדין הוא שיש להדיח את ראשי הערים כדי להבטיח את "אמון הציבור". תוצאות הבחירות לימדו ששלושת ראשי הערים שהורחו נהנים מאמון הציבור. בעבר כבר נתקל בג"ץ בבעיה דומה כאשר מועמד לתפקיד הסביר שזכה בבחירות באמון הציבור. לכך השיב אז בג"ץ כי אמון הציבור הוא "מושג נורמטיבי שאינו נמדד בבחירות כלליות, אלא נקבע על פי אמות מידה משפטיות...". משמעות הדברים היא ש"אמון הציבור" הוא מושג פיקטיבי. יכול אדם ליהנות מאמון הציבור בעולם הממשי ועדיין להיחשב כפוגע באמון הציבור בעולם המשפטי-פיקטיבי, שהוא עולם דמיוני שעוצב על ידי בית המשפט.

ראוי גם להתייחס לדברים שאמרה השופטת נאור בפסק דין רוכברג-גפסו, ולפיהם: "לעיתים נרמה שעינו האחת של הציבור מכוסה והוא משלים עם תופעות והתנהלות שבית המ' שפט... לא יכול להשלים עימן... בעולם אידיאלי, אם המועמד

בית המשפט סבור כנראה שאין לסמוך על הבוחר העלול לטעות, ולפיכך על בית המשפט, שכנראה אף פעם לא טועה, לתקן את הטעות של הבוחר

בריון בעניינו של לחיאני, כך דווח, אמר הנשיא גרוניס שמועצת העיר, שסירבה להדיחו, עשתה צחוק מההלכה של בג"ץ. כעת התברר שגם הציבור שם ללעג את החלטות הבג"ץ ובחר מחדש בשלושת ראשי הערים המורחים. מסתבר שמור עצת העיר והציבור עשו להלכות בג"ץ את מה שבג"ץ עשה לחוק של הכנסת.

בג"ץ מרבה לדבר על שלטון החוק. לפיכך כראי לזכור שהכנסת היא המחוקק, ושלטון החוק פירושו קודם כל קיום חוקיה של הכנסת, המחייבים את כולם – גם את בג"ץ. תפקידו של בג"ץ איננו לחוקק – הוא אמור ליישם את חוקי הכנסת. במונח זה כמוהו כנאמן של הציבור ושל הכנסת, ואם אין הוא עושה זאת – אין הוא ממלא את תפקידו.

ההתנשאות של בג"ץ

החקיקה של הכנסת בנושא ראשי הערים היא מפורטת וברורה. עיקרה הוא שמי שהוגש נגדו כתב אישום ראשי להתמודד, וכי ראש עיר שהוגש נגדו כתב אישום ראשי להמשיך בתפקידו, שאותו יסיים רק אם יורשע בעבירה שיש עימה קלון. זהו החוק. מותר לחשוב שאין הוא מוצלח (ואני אינני סבור כך), וניתן לפנות לכנסת ולהציע לה לשנותו. אין זה מתפקידו של בג"ץ ואין זה בסמכותו לרוקן את החוק מתוכנו ולהמירו בחוק פרי רעיונותיו. כפי שציין בשעתו השופט זוסמן: "בפרשו את דבר המחוקק לא ייתן השופט לדיבור המחוקק את המשמעות הרצויה לו, לשופט, ולא ישאף להשיג את המטרה הנראית בעיניו. פרשנות כזו, כמוה כחבלה במלאכת החקיקה".

במקרה הנוכחי בחר בג"ץ להמיר חוק ברור וסביר של הכנסת בחוק בלתי סביר, שכולו תרתי דסתרי, שחוקק על ידיו, ולפיו מי שתלוי נגדו כתב אישום חופשי להתמודד, אך לאחר שייבחר הוא צפוי להיות מודח בשל אותו כתב אישום.

ראוי גם לזכור מה היה לפני החלטת בג"ץ, בימים שפוט נהגו לפי חוקי הכנסת. ראש עיר או רשות מקומית שהאשם יכול היה להמשיך בתפקידו והיה מסיימו במקרה שהורשע. כך נהגו שנים רבות, ולא שמענו שהדבר זיעזע את אושיות המדינה. בשנת 2008 הוגש כתב אישום נגד דרור אהרן. למרות כתב האישום הוא נבחר לראשות מועצת גן יבנה, ובאוקטובר 2013 זוכה. מה רע בכך? איזה נזק נגרם? ואולי נגרמה רק טובה לתושבי המקום בכך שמילא את תפ-